

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 24. oktoobril 2019¹

Kohtuasi C-578/18

**Energiavirasto
menetluses osalesid:**

**A,
Caruna Oy**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus))

Eelotsusetaotlus – Elektrienergia siseturg – Direktiiv 2009/72/EÜ – Esemeline kohaldamisala – Õiguskaitsevahendid – Artikli 37 lõige 17 – Mõiste „reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osaline“ – Elektrivõrguettevõtja tarbijast kliendi kaebeõigus – Tõhusa õiguskaitse põhimõte

I. Sissejuhatus

1. Kas tarbijat, kes nõuab, et riigi reguleeriv asutus kontrolliks tema jaotusvõrguettevõtja arvelduskorra vastavust liikmesriigi õigusele, tuleks selle tõttu pidada „reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osaliseks“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ,² artikli 37 lõike 17 tähenduses, nii et sel tarbijal on õigus esitada kaebus nimetatud asutuse otsuse peale asjaomastest osalistest ja mis tahes valitsusest sõltumatule isikule?

2. See on sisuliselt põhiküsimus, mis tekib seoses käesoleva eelotsusetaotlusega, mille on Euroopa Kohtule esitanud Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus).

3. Käesolev asi pakub Euroopa Kohtule esimese võimaluse teha otsus direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tõlgendamise kohta ning kohtusse pöördumise õiguse kohta sellele sättele tuginemise korral.

II. Õigusraamistik

A. Liidu õigus

4. Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikes 17 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad sellised sobivad mehhanismid riigi tasandil, mille kohaselt reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osalisel on õigus otsus edasi kaevata asjaomastest osalistest ja mis tahes valitsusest sõltumatule isikule.“

¹ Algkeel: inglise.

² ELT 2009, L 211, lk 55.

B. Soome õigus

5. Vastavalt elektri- ja gaasituru järelevalve seaduse (590/2013) (laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013)) (edaspidi „järelevalveseadus“) §-le 2 kohaldatakse seda seadust muu hulgas järelevalve- ja kontrolliülesannete täitmisele, mis on sätestatud Energiavirasto (Energiaturuamet, Soome; edaspidi „Energiaturuamet“) ülesannetena elektrituruseaduses (588/2013) (sähkömarkkinalaki (588/2013)) ning selle alusel vastu võetud eeskirjades ning ametiasutuste korraldustes.

6. Järelevalveseaduse § 5 kohaselt on Energiaturuameti ülesanne teostada järelevalvet seaduse §-s 2 nimetatud riigisiseste ja liidu õigusnormide ning ametiasutuste korralduste järgimise üle ja täita muid §-s 2 nimetatud ülesandeid, mis on Energiaturuametile antud seaduse alusel.

7. Järelevalveseaduse § 6 esimese lõigu punkti 13 kohaselt on Energiaturuameti ülesanne oma tegevusega liikmesriigi reguleeriva asutusena liidu elektri- ja gaasisektorit puudutavate õigusnormide tähenduses tagada elektri- ja gaasiturgu puudutavate tarbijakaitsemeetmete tõhus täitmine.

8. Elektrituruseaduse § 57 teise lõigu kohaselt peab jaotusvõrguettevõtja pakkuma tarbijatele elektrienergia jaotamise eest esitatavate arvete tasumiseks erinevaid makseviise. Pakutavates alternatiivides ei tohi esineda põhjendamatu ja eri kliendirühmasid diskrimineerivaid tingimusi.

9. Elektrituruseaduse § 106 teise lõigu kohaselt on Energiaturuameti ülesanne teostada järelevalvet seaduse ja selle alusel vastu võetud eeskirjade ja ametiasutuste korralduste järgimise üle ning seaduse alusel tehtud lootsuste täitmise üle. Viidatud sätte kohaselt reguleerib järelevalvet eraldi järelevalveseadus. Sama paragrahvi neljanda lõigu kohaselt teostab kuluttaja-asiamies (tarbijaombudsman, Soome) seaduse peatükis 13 nimetatud lepingute (elektrilepingud) tingimuste õiguspärasuse üle järelevalvet tarbijakaitse aspektist.

10. Elektrituruseaduse § 114 kohaselt saab otsuse peale, mille Energiaturuamet on teinud elektrituruseaduse alusel, esitada kohtule kaebuse halduskohtumenetluse seaduse (586/1996) (hallintolainkäyttölaki (586/1996)) alusel. Selle seaduse § 5 esimese lõigu kohaselt tähendab otsus, mille peale saab esitada kaebuse, meedet, millega on tehtud asjas otsus või on jäetud asi vastuvõetamatusesse tõttu läbi vaatamata. Sama seaduse § 6 esimese lõigu kohaselt saab otsuse peale kaebuse esitada isik, kellele on otsus adresseeritud või kelle õigusi, kohustusi või huve see vahetult mõjutab.

III. Faktilised asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11. Eelotsusetaotluse kohaselt sõlmis A kui tarbijast klient elektrienergia edastamise lepingu jaotusvõrguettevõtjaga Caruna Oy (varem Fortum Sähkösiirto Oy).³

12. A saatis 5. septembril 2013 Energiaturuametile, kes tegutseb riikliku reguleeriva asutusena direktiivi 2009/72 tähenduses, e-kirja teel taotluse, paludes kontrollida, kas Caruna Oy arveldussüsteem vastab elektrituruseaduse § 57 lõikele 2, mille kohaselt peab jaotusvõrguettevõtja pakkuma klientidele erinevaid tasumisviise elektrienergia edastamise eest väljastatavate arvete maksmiseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul puudutas A taotlus seega tarbijast kliendile direktiivi 2009/72 I lisa punkti 1 alapunktist d tulenevat õigust valida mitme erineva tasumisviisi vahel. Lähtudes A taotlusest, otsustas Energiaturuamet uurida Caruna Oy arveldussüsteemi õiguspärasust.

³ Tuleb märkida, et tarbijast kliendile viidatakse direktiivis 2009/72 kui „kodutarbijale“ vastavalt selle artikli 2 punktis 10 olevale määratlusele ning nimetatud direktiivi artikli 2 punktis 6 leidub mõiste „jaotusvõrguettevõtja“. Kasutan käesolevas ettepanekus üldiselt vastavalt mõisteid „tarbijast klient“ ja „võrguettevõtja“, nagu seda on tehtud eelotsusetaotluses.

13. Energiaturuamet tegi asjas 31. märtsil 2014 otsuse, mille kohaselt ei rikkunud Caruna Oy elektrituruseaduse § 57 lõiget 2 ning puudub vajadus võtta selles asjas täiendavaid meetmeid. Otsuses nimetati äriühingut Caruna Oy menetlusosaliseks ja A-d uurimistaotluse esitajaks.

14. Oma 28. aprilli 2014. aasta otsusega jättis Energiaturuamet vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata A vaide 31. märtsi 2014. aasta otsuse peale ning rahuldamata A taotluse omistada talle menetlusosalise staatus ja parandada nimetatud otsuses sisuline viga.

15. A esitas Energiaturuameti otsuse peale kaebuse Helsingin hallinto-oikeusele (Helsingi halduskohus, Soome) ja palus, et talle omistataks Energiaturuameti menetletud asjas menetlusosalise staatus. Peale selle palus A tühistada Energiaturuameti 31. märtsi 2014. aasta otsuse ja 28. aprilli 2014. aasta otsuse ning saata asi uuesti läbivaatamiseks tagasi Energiaturuametile.

16. Helsingin hallinto-oikeus (Helsingi halduskohus) rahuldab 23. mai 2016. aasta otsusega A nõuded.

17. Energiaturuamet esitas selle otsuse peale kaebuse Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus). Energiaturuamet põhjendab oma kaebust sellega, et uurimistaotluse esitamine Energiaturuametile ei anna A-le õigust osaleda tema taotluse menetluses ega esitada tema taotluse alusel tehtud otsuse peale kaebust liikmesriigi kohtule.

18. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) hinnangul ei ole direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tõlgendusküsimusena selge, kas elektrivõrguettevõtja selline tarbijast klient nagu A, kelle meelest selle ettevõtja arveldussüsteemiga on talle tekitatud kahju ning kes on toonud selle asja riikliku reguleeriva asutuse ette, on nimetatud sätte tähenduses „reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osaline“, kellel on sellest tulenevalt õigus esitada nimetatud otsuse peale kaebus kohtusse.

19. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) leiab eelkõige, et Euroopa Kohtu praktikas ei ole olnud ühtegi asja, kus oleks otsustatud, et tarbijast kliendi või muul kliendi positsioonis oleval füüsilisel isikul oleks õigus esitada kohtusse kaebus riikliku reguleeriva asutuse otsuse peale sellistel asjaoludel nagu käesolevas asjas, võttes arvesse, et Energiaturuameti kui riikliku reguleeriva asutuse otsus võrguettevõtja arvelduste kooskõla kohta elektrituruseadusega puudutas ka asjaomase ettevõtja ning tarbijast kliendi vahel sõlmitud elektrienergia edastamise lepingus sisalduvat arveldustingimust. Lisaks märgib Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus), et järelevalve teostamine elektrilepingute õiguspärasuse üle tarbijakaitse aspektist on reguleeritud liikmesriigi õigusnormides tarbijaombudsmani ülesandena ning samuti võib tarbija esitada kaebuse kuluttajariitalautakuntale (tarbijavaidluste komisjon, Soome) või kohtusse, ehkki ainult üldkohus ning mitte halduskohus on pädev tegema õiguslikult siduva otsuse üksiktarbijat puudutavas vaidluses, kuivõrd Soomes puudub väiksemate tarbijavaidluste lahendamiseks mõeldud erinormistik.

20. Neil asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) menetluse põhikohtuasjas peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [direktiivi 2009/72] artiklit 37 tuleb tõlgendada nii, et isikut, kes on võrguettevõtja tarbijast klient ja kes on esitanud liikmesriigi reguleerivale asutusele võrguettevõtjat puudavas asjas kaebuse, tuleb pidada „mõjutatud osaliseks“ nimetatud artikli lõike 17 tähenduses, keda reguleeriva asutuse otsus puudutab ja kellel on seega õigus esitada liikmesriigi reguleeriva asutuse võrguettevõtjat puudutava otsuse peale kaebus liikmesriigi kohtule?

2. Kas juhul, kui esimeses küsimuses nimetatud isikut ei tule pidada „mõjutatud osaliseks“ [direktiivi 2009/72] artikli 37 tähenduses, on tarbijast kliendil, kelle staatus on selline nagu põhikohtuasjas kohtule kaebuse esitanud isikul, mõnel muul liidu õigusest tuleneval õiguslikul alusel õigus osaleda reguleeriva asutuse menetluses, mille ese on tema nõue võtta meetmeid, ja/või pöörduda asjaga seoses liikmesriigi kohtusse, või sõltub vastus sellele küsimusele liikmesriigi õigusest?“

21. Kirjalikud seisukohad on Euroopa Kohtule esitanud A, Soome, Ungari ja Madalmaade valitsus ning Euroopa Komisjon. A, Energiaturuamet, Soome valitsus ja komisjon osalesid kohtuistungil, mis peeti 19. juunil 2019.

IV. Menetlusosaliste seisukohtade kokkuvõte

22. A, Madalmaade valitsus ja komisjon leiavad, et A olukorras olev tarbijast klient kvalifitseerub „mõjutatud osaliseks“ direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tähenduses, samas kui Energiaturuamet ning Soome ja Ungari valitsus on vastupidisel seisukohal.

23. A väidab, et tema taotlus Energiavirastole seoses Caruna Oy arveldussüsteemiga kujutab endast kaebust, millega seoses kehtib edasikaebamise õigus vastavalt direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikele 11. Soome õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendid seoses tarbijakaebustega ei asenda direktiivi 2009/72 artikli 37 lõiget 11, kui võtta arvesse muu hulgas üldkohtusse hagi esitamise seotud aega ja riigilõive ning samuti asjaolu, et tarbijavaidluste komisjoni otsuse näol on tegemist pooltele mittesiduva soovitusel. A märkis kohtuistungil, et ta oli esitanud samas küsimuses kaebuse tarbijavaidluste komisjonile, kuid pärast Energiaturuameti otsust ei pidanud ta mõistlikuks selle menetlusega jätkata, kuna see komisjon ei teeks tõenäoliselt otsust, mis lahkneb riikliku reguleeriva asutuse omast.

24. Energiaturuamet väidab, et direktiivi 2009/72 artikkel 37 ei puuduta tarbijatest kliente ning et riiklikud reguleerivad asutused ei ole selle direktiivi kohaselt kohustatud käsitlema tarbijakaebusi. Uurimistaotlusi saab esitada riigisisese õiguse alusel ning sellekohased otsused ei põhine direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikel 11. A oli pelgalt teabe edastaja. Tõhus õiguskaitse on tagatud tarbijavaidluste komisjoni ja üldkohtute kaudu ning kui põhikohtuasjas tunnustatakse tarbija kaebeõigust halduskohtus, siis tähendaks see, et kõikidel võimalikel tarbijatest klientidel oleks Soomes sama õigus.

25. Soome valitsus, keda sisuliselt toetab Ungari valitsus, väidab, et kõnealused riigisisese õigusnormid, mis võimaldavad igal füüsilisel või juriidilisel isikul esitada Energiaturuametele uurimistaotluse, kujutavad endast puhtalt riigisisest lahendust, mis ei ole seotud direktiiviga 2009/72. Riiklikud reguleerivad asutused ei ole direktiivi 2009/72 kohaselt kohustatud lahendama tarbijavaidlusi ning direktiivi 2009/72 sõnastust, allikaid, konteksti ja eesmärki arvestades puudutavad selle artikli 37 lõiked 11, 12 ja 17 ainult elektriettevõtjaid. Ta rõhutab, et Soome õiguses on ette nähtud mehhanismid tarbijakaebuste lahendamiseks tarbijavaidluste komisjoni ja tarbijaombudsmani kaudu ning et samuti võib tarbija esitada üldkohtusse hagi elektriettevõtja vastu, kes väidetavalt rikub tema õigusi, mis tulenevad elektrituruseadusest, ning seega on tõhus kohtulik kaitse tagatud.

26. Madalmaade valitsus väidab, et tulenevalt Euroopa Kohtu praktikast, mis puudutab riikliku reguleeriva asutuse otsustest mõjutatud isikute õigusi,⁴ peetakse tarbijast klienti direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tähenduses „mõjutatud osaliseks“, kui riikliku reguleeriva asutuse otsus mõjutab tema liidu õigusest tulenevaid õigusi. Sellega ongi tegemist põhikohtuasjas, kus A esitas riiklikule reguleerivale asutusele taotluse, mis tema arusaamise kohaselt loeti kaebuseks direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 11 tähenduses, ning riikliku reguleeriva asutuse otsus mõjutab A õigust valida arveldusmeetodeid vastavalt direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikele 7 ning I lisa punkti 1 alapunktile d. Ta rõhutab, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõige 13 on artikli 37 lõikest 11 eraldiseisev säte, mis ei piira kuidagi õigust pöörduda kohtusse, kui riikliku reguleeriva asutuse otsus mõjutab sellest direktiivist tulenevaid kliendi õigusi.

⁴ Madalmaade valitsus viitab eelkõige 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsusele Tele2 Telecommunication (C-426/05, EU:C:2008:103, punktid 26, 30 ja 32).

27. Komisjon nõustub selle seisukohaga. Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 17 hõlmab oma sõnastuse ja konteksti kohaselt tarbijatest kliente ning, nagu ta rõhutas kohtuistungil, on see sõnastatud üldisena ja on seetõttu laiem kui selle direktiivi artikli 37 lõiked 11 ja 12. Komisjon väidab lisaks, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõige 13 ja artikli 37 lõige 17 sätestavad liikmesriikidele erinevad kohustused ning kuivõrd Soomes ei ole üldkohtutel ilmselgelt pädevust kontrollida riikliku reguleeriva asutuse otsuste seaduslikkust, siis ei oleks tarbijast kliendil, kui tal puuduks kaebeõigus selle direktiivi artikli 37 lõike 17 alusel, võimalik vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse jõustunud otsust.

V. Analüüs

28. Soome kõrgeima halduskohtu küsimuste tuumaks on see, kas direktiiv 2009/72 ja liidu õigus laiemalt kohustab teda põhikohtuasja asjaoludel tunnustama kohtusse pöördumise õigust, mida ei eksisteeri liikmesriigi õiguses.

29. Olen seisukohal, et algatuseks tuleb kaaluda Euroopa Kohtu otsuseid riikliku reguleeriva asutuse otsustest mõjutatud isikute õiguste kohta ning seda, kas Energiaturuameti vaidlusalune otsus kuulub direktiivi 2009/72 esemelisse kohaldamisalasse, ning seejärel minna edasi direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tõlgendamise juurde.

30. Seejuures olen aga seisukohal, et teine küsimus on vastuvõetamatu niivõrd, kui selles küsitakse A õiguse kohta osaleda Energiaturuameti otsuseni viinud menetluses. Menetlusosalised ei ole selle kohta oma seisukohti esitanud ning eelotsusetaotluses puuduvad selgitused selle asjakohasuse kohta. Seetõttu ei ole kohtuasja toimikus piisavalt teavet asjasse puutuvate faktide ja õigusnormide kohta, mis võimaldaks Euroopa Kohtul selles küsimuses otsust teha.⁵ Kuivõrd teise küsimuse ülejäänud osa puudutab õigust kohtulikule kontrollile liikmesriigi kohtus, siis on selle näol tegemist esimese küsimuse kordamisega. Vastan ainult esimesele küsimusele.

31. Minu analüüs jaguneb kolme ossa. Esiteks hindan A osas Euroopa Kohtu otsuseid riikliku reguleeriva asutuse otsustest mõjutatud isiku õiguste kohta seoses käesoleva asjaga. Teiseks analüüsin B osas, kas Energiaturuameti vaidlusalune otsus kuulub direktiivi 2009/72 esemelisse kohaldamisalasse. Kolmandaks käsitlen C osas direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tõlgendamist põhikohtuasja asjaoludel.

32. Selle analüüsi alusel olen jõudnud järeldusele, et sellist elektrivõrguettevõtja tarbijast klienti nagu A ei saa põhikohtuasja asjaoludel pidada „reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osaliseks“ direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tähenduses.

A. Euroopa Kohtu otsused, mis käsitlevad riikliku reguleeriva asutuse otsustest mõjutatud isikuid

33. Nagu on märgitud Soome, Ungari ja Madalmaade valitsuse ning komisjoni seisukohtades, on Euroopa Kohus juba analüüsinud riikliku reguleeriva asutuse otsustest mõjutatud isikute õigusi, eelkõige kohtuotsustes Tele2 Telecommunication,⁶ T-Mobile Austria,⁷ Arcor⁸ ja E.ON Földgáz Trade⁹ seoses liidu meetmetega, mis puudutavad teisi reguleeritud turge, nimelt telekommunikatsiooni turgu ja maagaasi turgu. Ma olen aga seisukohal, et neis otsustes käsitletud kohtuasjade asjaolud erinevad põhikohtuasja asjaoludest, kuna liidu õiguse esemeline kohaldamisala ei olnud üheski neist vaidluse all. Selgitan käesoleva ettepaneku B osas, et see on keskse tähtsusega põhikohtuasja vaidluse lahendamisel.

5 Vt 13. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Rittinger jt (C-492/17, EU:C:2018:1019, punktid 37–39) ja 2. mai 2019. aasta kohtuotsus Asendia Spain (C-259/18, EU:C:2019:346, punktid 16–20).

6 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus (C-426/05, EU:C:2008:103).

7 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus (C-282/13, EU:C:2015:24).

8 24. aprilli 2008. aasta kohtuotsus (C-55/06, EU:C:2008:244).

9 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus (C-510/13, EU:C:2015:189).

34. Kohtuotsus *Tele2 Telecommunication*¹⁰ puudutas eeskätt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta¹¹ (raamdirektiiv) artikli 4 lõike 1 tõlgendamist. Põhikohtuasjas oli vaidluse all ettevõtja õigus vaidlustada konkureerivale ettevõtjale adresseeritud otsus, mille riiklik reguleeriv asutus oli teinud selle direktiivi kohaselt läbi viidud turuanalüüsi haldusmenetluse raames. Teisisõnu oli raamdirektiivi esemeline kohaldamisala juba tuvastatud, kui Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses *Tele2 Telecommunication*, et selle direktiivi artikkel 4 ja liidu õigusega tagatud tõhusa õiguskaitse põhimõte kaitsesid selles asjas riikliku reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud kolmandate isikute õigusi.

35. Kohtuotsuses *T-Mobile Austria*¹² järgis Euroopa Kohus kohtuotsuses *Tele2 Telecommunication* paika pandud raamistikku, hindamaks ettevõtja õigust vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse otsus menetluses, mis käsitles teatavate ettevõtjate ühinemise ja ülevõtmise põhjustatud omandistruktuuri muudatustele loa andmist liidu telekommunikatsioonieeskirjade alusel. Euroopa Kohus leidis, et kui ettevõtja on riigi reguleeriva asutuse otsuse adressaadiks oleva ettevõtja või ettevõtjate konkurent ning see otsus on tehtud konkurentsi tagamisele suunatud menetluses ja võib mõjutada esimese ettevõtja turuseisundit, siis tuleb sellist ettevõtjat pidada mõjutatud isikuks raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses.

36. Kohtuotsuses *Arcor*¹³ tõlgendas Euroopa Kohus samal moel nõukogu 28. juuni 1990. aasta direktiivi 90/387/EMÜ telekommunikatsiooniteenuste siseturu loomise kohta avatud võrgu pakkumise kaudu¹⁴ artikli 5a lõiget 3, mis on pea identne direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikega 17. Nagu kohtuotsustes *Tele2 Telecommunication* ja *T-Mobile Austria*, oli ka kohtuotsuses *Arcor* tegemist kolmanda isiku õigusega vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse poolt direktiivi 90/387 esemelises kohaldamisalas tehtud otsus, mis puudutas loa andmist kliendiliinijuurdepääsu tariifidele. Euroopa Kohus rõhutas kohtuotsuses *Arcor*, et eelnev lepinguline suhe kolmanda isiku ja riikliku reguleeriva asutuse otsuse adressaadiks oleva isiku vahel ei ole nõutav, et kolmandal isikul oleks õigus tõhusale kohtulikule kontrollile selle direktiivi alusel ja liidu õiguse alusel laiemalt.

37. Kohtuotsus *E.ON Földgáz Trade*¹⁵ puudutas Ungari maagaasiturul tegutseva ettevõtja õigust vaidlustada gaasi edastusloa omanikuna riikliku reguleeriva asutuse otsus, millega muudeti pikaajalise võimsuse eraldamist käsitlevaid gaasivõrgu eeskirju. Euroopa Kohus leidis, et ehkki Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ja direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta¹⁶ ei sisaldanud konkreetseid sätteid sellise ettevõtja käsutuses olevate õiguskaitsevahendite kohta, kehtisid riikliku reguleeriva asutuse suhtes tema otsuse tegemisel liidu eeskirjad turul tegutsevate ettevõtjate juurdepääsu kohta maagaasiedastusvõrkudele. Sellest lähtudes leidis Euroopa Kohus, et need liidu eeskirjad ja liidu õigusega tagatud tõhusa õiguskaitse põhimõte tagasid kolmandate isikute, kelle õigusi võidi riikliku

10 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus (C-426/05, EU:C:2008:103, eelkõige punktid 2, 12–15, 27, 30–39 ja 43–48).

11 EÜT 2002, L 108, lk 33; ELT eriväljaanne 13/29, lk 349; nn raamdirektiiv. Direktiivi 2002/21 artikli 4 lõikes 1 on sätestatud: „Liikmesriigid tagavad, et riigi tasandil on olemas toimivad mehhanismid, mille alusel on riigi reguleeriva asutuse otsuse mõjuvälja jäävatel kasutajatel ja elektroonilisi sidevõrke ja/või -teenuseid pakkuvatel ettevõtjatel õigus esitada kaebus sellise otsuse vastu edasikaebusi käsitlevale organile, mis on asjaomastest pooltest sõltumatu“.

12 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus (C-282/13, EU:C:2015:24, eelkõige punktid 12–26, 32–39 ja 46–48).

13 24. aprilli 2008. aasta kohtuotsus (C-55/06, EU:C:2008:244, eelkõige punktid 32–39 ja 171–178).

14 EÜT 1990, L 192, lk 1, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 1997. aasta direktiiviga 97/51/EÜ, millega muudetakse direktiivi 90/387/EMÜ ja 92/44/EMÜ eesmärgiga kohandada konkurentsikeskkonna muudatustega telekommunikatsioonivaldkonnas (EÜT 1997, L 295, lk 23). Direktiivi 90/387 artikli 5a lõikes 3 oli sätestatud: „Liikmesriigid tagavad, et riigi tasandil on olemas toimivad mehhanismid, mille alusel on isikul, keda riikliku reguleeriva asutuse otsus puudutab, õigus esitada kaebus sellise otsuse peale organile, mis on asjaomastest pooltest sõltumatu“.

15 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus (C-510/13, EU:C:2015:189, punktid 17–29 ja 37–51).

16 ELT 2003, L 176, lk 57, parandus ELT 2004, L 16, lk 74; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230. Euroopa Kohus leidis oma 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsuses *E.ON Földgáz Trade* (C-510/13, EU:C:2015:189, punktid 30–35), et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94), ei olnud ajaliselt kohaldatav, nii et tal ei tekkinud võimalust tõlgendada selle direktiivi artikli 41 lõiget 17, mis on identne direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikega 17.

reguleeriva asutuse asjaomase otsusega rikkuda, õiguse kohtusse pöörduda. Nagu kohtuotsustes Tele2 Telecommunication, T-Mobile Austria ja Arcor, oli ka kohtuotsuses E.ON Földgáz Trade tegemist sellise riikliku reguleeriva asutuse maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu käsitleva otsusega, mis kuulus asjaomaste liidu eeskirjade esemelisse kohaldamisalasse.

38. Eeltoodud otsustes käsitletud kohtuasjade asjaolud erinevad seetõttu käesoleva kohtuasja asjaoludest vähemalt kahes määravas aspektis. Esiteks oli neis kõigis tegemist olukorraga, kus riikliku reguleeriva asutuse tehtud otsuse suhtes kolmas isik tugines oma õigusele pöörduda kohtusse. Käesolevas asjas, vastupidi, võib A-d pidada Energiaturuameti vaidlusaluse otsuse adressaadiks, kuna A esitas taotluse uurimise algatamiseks ja teda on selles otsuses nimetatud (vt käesoleva ettepaneku punkt 13). Teiseks oli kõikides eelnimetatud kohtuasjades vaieldamatult tegemist asjaomaste liidu meetmete esemelise kohaldamisalaga tulenevalt menetlusest, mille riiklik reguleeriv asutus oli volitatud või kohustatud läbi viima vastavalt asjaomasele liidu meetmele. Seevastu käesolevas asjas on vaja tuvastada, kas Energiavirasto vaidlusalune otsus kuulub direktiivi 2009/72 esemelisse kohaldamisalasse.

B. Direktiivi 2009/72 kohaldamine põhikohtuasjas

39. On oluline meelde tuletada, et Euroopa Liidul ei ole õiguskaitsevahendite puhul üldist pädevust väljaspool neid liidu õiguse valdkondi, milles tal on sisuline pädevus.¹⁷ Kuivõrd direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 17 on sisuliselt säte, mis näeb ette õiguskaitsevahendi, määratledes isikud, kellel on õigus vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse otsus, siis sõltub vastus esitatud küsimusele sellest, kas Energiaturuameti vaidlusalune otsus kuulub direktiivi 2009/72 esemelisse kohaldamisalasse. Kui see on nii, siis on direktiivis 2009/72 ja üldisemalt liidu õiguses sätestatud õiguskaitsevahendeid puudutavad tagatised igal juhul kohaldatavad.

40. Esiteks leian, et direktiiv 2009/72 grammatiliselt tõlgendatuna ei näe ette riiklike reguleerivate asutuste kohustust rahuldada taoline uurimistaotlus nagu käesolevas asjas. Energiaturuamet ja Soome valitsus märgivad, et Soome õiguses sätestatud füüsiliste ja juriidiliste isikute võimalus esitada riiklikule reguleerivale asutusele uurimistaotlusi kujutab endast riigisisest lahendust, mis ei ole seotud direktiiviga 2009/72.

41. Teiseks, nagu märgivad Energiaturuamet ning Soome ja Ungari valitsus, ei kehtesta direktiiv 2009/72 riiklikele reguleerivatele asutustele kohustust lahendada tarbijakaebusi. Euroopa Kohus on otsustanud,¹⁸ et direktiiv 2009/72 sisaldab mitut tarbijakaitset käsitlevat sätet. Nii on direktiivi artikli 3 lõikes 7 sätestatud, et liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada tarbijakaitse kõrge tase, muu hulgas seoses vaidluste lahendamise mehhanismidega. Eelkõige nõuab direktiiv, et liikmesriigid tagaksid tarbijakaebuste kohase käsitlemise ja nende kohtuvälise lahendamise menetluse.¹⁹

42. Nagu nähtub direktiivi 2009/72 teatavatest sätetest ja põhjendustest, peab riiklik reguleeriv asutus tegema koostööd teiste pädevate asutustega tagamaks direktiivis ette nähtud tarbijakaitsemeetmete tõhususe ja jõustamise,²⁰ mis võib hõlmata ka kaebuste lahendamist. Direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 13 kohaselt „[l]iikmesriigid tagavad, et kaebuste tõhusaks käsitlemiseks ja kohtuväliseks vaidluste lahendamiseks on loodud sõltumatu mehhanism, näiteks energiaombudsman või tarbijakaitseorgan“. Selles sättes kasutatud sõnast „näiteks“ võib järeldada, et tarbijakaebuste menetlemiseks ja vaidluste lahendamiseks pädeva asutuse valimine kuulub liikmesriikide pädevusse. Seda seisukohta toetavad ka

17 Vt selle kohta kohtujurist Tanchevi ettepanek kohtuasjas GRDF (C-236/18, EU:C:2019:441, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

18 Vt nt 14. mai 2019. aasta kohtumäärus Acea Energia jt (C-406/17–C-408/17 ja C-417/17, ei avaldata, EU:C:2019:404, punkt 55).

19 Vt eelkõige direktiivi 2009/72 põhjendused 42 ja 54; I lisa punkti 1 alapunkt f.

20 Vt eelkõige direktiivi 2009/72 põhjendused 37 ja 51; artikli 36 punkt g, artikli 37 lõike 1 punktid j ja n ning lõige 2. Vt ka nt komisjoni 22. jaanuari 2010. aasta tõlgendav märkus jaeturgude kohta seoses direktiiviga 2009/72 ja direktiiviga 2009/73, avaldatud <https://ec.europa.eu/energy/>, eelkõige punktid 3 ja 4.5.

Soome valitsuse argumentid, mis puudutavad direktiivi 2009/72 seadusandlikku kujunemislugu, mille käigus Euroopa Parlamendi ettepanekud muudatuste tegemiseks seoses tarbijakaebuste lahendamisega riikliku reguleeriva asutuse poolt paigutati direktiivi 2009/72 praegusest artiklist 37 ümber artiklisse 3.²¹

43. Võib olla kasulik lisada, et see analüüs on minu arvates kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiviga (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuestisõnastamine),²² millega on tunnistatud direktiiv 2009/72 kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021²³. Tuleb märkida, et direktiiv 2019/944 sisaldab artikli 37 lõikega 17 identset sätet²⁴ ning säilitatud on riiklike reguleerivate asutuse koostöökohustus tarbijakaitse valdkonnas²⁵. Eelkõige annab selle direktiivi artikli 26 lõige 1 tarbijatele õiguse vaidluste kohtuvälisele lahendamisele „sõltumatu mehhanismi kaudu, näiteks energiaombudsman või tarbijakaitseorgan, või reguleeriva asutuse kaudu“²⁶, mis kinnitab, et riikliku reguleeriva asutuse roll on valikuline.

44. Kolmandaks leian ma, et Energiaturuameti vaidlusaluse otsuse puhul ei ole tegemist direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikega 11 ega lõikega 12 hõlmatud vaidluste lahendamisega; selle järelduse paikapidavust peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Nagu on märgitud direktiivi 2009/72 erinevates sätetes, käivad artikli 37 lõiked 11 ja 12 selliste otsuste kohta, mille riiklik reguleeriv asutus teeb vaidluste lahendajana,²⁷ lahendades kahe või enama osapoolle horisontaalseid vaidlusi neis sätetes nimetatud olukordades. Artikli 37 lõikes 11 on ette nähtud konkreetne menetlus seoses kaebustega, mille „mis tahes isik“ on esitanud põhi- või jaotusvõrguettevõtja suhtes seoses sellele ettevõtjale direktiivist tulenevate kohustustega, ning selline menetlus lõpeb riikliku reguleeriva asutuse otsusega, mis on siduv, välja arvatud edasikaebamise tõttu tühistamise korral või kuni selleni. Artikli 37 lõige 12 käsitleb „lähivaatamiskaebusi“ tariife või meetodeid käsitlevate riikliku reguleeriva asutuse otsuste peale, mida võivad esitada „kõik mõjutatud isikud ja isikud, kellel on õigus esitada kaebusi“ selliste otsuste kohta, ning selles on sätestatud sellistele kaebustele teatavad menetluslikud piirangud, mis puudutavad tähtaegu ja tühistava mõju puudumist.²⁸

45. Kui see teema sellega lõpeks, siis ei oleks mul raskusi vastata esimesele küsimusele negatiivselt. Ent nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus (vt käesoleva ettepaneku punktid 12 ja 19), puudutab Energiaturuameti vaidlusalune otsus seda, kas elektrivõrguettevõtja tegevus on kooskõlas elektrituruseaduse § 57 teise lõiguga, mis põhineb direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikel 7 ning I lisa punkti 1 alapunktil d, mis nõuavad liikmesriikidelt selle tagamist, et tarbijatest klientidel oleks võimalik valida mitme tasumisviisi vahel, ning see otsus on samuti seotud tarbijast kliendi ja võrguettevõtja vahelise lepingu tingimusega põhikohtuasjas.

21 Direktiivi 2009/72 vastuvõtmiseks tehtud ettepaneku esimesel lugemisel Euroopa Parlamendis tehti ettepanek lisada praegusele artiklile 37 järgmine lõige: „Riiklikud reguleerivad asutused loovad sõltumatu kaebuste menetlemise teenistuse või alternatiivse hüvitusmehhanismi, nagu energiavaldkonna sõltumatu ombudsman või tarbijaorganisatsioon. See teenistus või mehhanism vastutab kaebuste tõhusa menetlemise eest ning järgib parima tava põhimõtet. Riiklikud reguleerivad asutused kehtestavad standardid ja suunised selle kohta, kuidas tootjad ja võrguettevõtjad kaebusi menetlevad“. Euroopa Parlamendi 18. juuni 2008. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju (ELT 2009, C 286 E, lk 106), ettepanek artikli 22c lõike 13 kohta. Seda ettepanekut ei võetud nõukogu ühisesse seisukohta (ELT 2009, C 70 E, lk 1) ning teisel lugemisel lisati sarnane säte artiklile, mis on praegu artikkel 3. Vt Euroopa Parlamendi 2. aprilli 2009. aasta soovitus teiseks lugemiseks, A6-0216/2009.

22 ELT 2019, L 158, lk 125.

23 Vt direktiivi 2019/944 artikli 72 esimene lõik.

24 Vt direktiivi 2019/944 artikli 60 lõige 8.

25 Vt eelkõige direktiivi 2019/944 põhjendus 86; artikli 58 punkt g, artikli 59 punkt r.

26 Kohtujuristi kursiiv. Vt ka direktiivi 2019/944 põhjendus 36.

27 Vt eelkõige direktiivi 2009/72 artikli 34 lõige 4 ning artikli 37 lõike 3 punkt b, lõike 4 punkt e, lõike 5 punkt c. Vastavalt selle direktiivi artikli 37 lõikele 15 „ei tohi“ selle artikli lõigetes 11 ja 12 osutatud kaebused „piirata [liidu] [või] liikmesriikide õigusaktides sätestatud õigust esitada kaebusi“.

28 Vt sellega seoses Cabau, E. and Ennser, B., „Chapter 6. National Regulatory Authorities“ Jones, C. (ed.), *EU Energy Law*, I köide, *The Internal Energy Market*, 4. trükk, Claeys & Casteels, 2016, punktid 6.107–6.115.

46. Järelikult on käesoleva asja näol tegemist keeruka olukorraga, kus Energiaturuamet ei ole minu arusaamise järgi riigisisese õiguse alusel kohustatud uurimistaotluse alusel otsust tegema, kuid kuna ta võttis A taotluse menetlusse ja tegi otsuse selliseid tarbijatest kliente nagu A-d kaitsvate meetmete kohta vastavalt direktiivile 2009/72, siis loob see minu arvates nõutava sisulise seose Energiaturuameti vaidlusaluse otsuse ja direktiivi 2009/72 vahel. Sisuliselt puudutab Energiaturuameti otsus riigisiseseid sätteid, millega on Soome õiguses rakendatud teatavad direktiiviga 2009/72 tarbijatest klientidele võimaldatud kaitsemeetmed. Selle alusel võib väita, et Energiaturuameti otsus kuulub direktiivi 2009/72 esemelisse kohaldamisalasse ning seega on kohaldatavad direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikega 17 ja laiemalt liidu õigusega antud menetluslikud tagatised.

C. Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tõlgendamine

47. Seega on käesoleva asja uudsus seotud sellega, kuidas tuleb neil asjaoludel tõlgendada direktiivi 2009/72 artikli 37 lõiget 17 ning liidu õiguses tagatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet seoses sellise tarbijast kliendiga nagu A. Kas liikmesriigi õiguses on ette nähtud piisavad võimalused, et tagada tarbijast kliendi õigus tõhusale kohtulikule kaitsele, või pigem, kas liidu õigus nõuab, et liikmesriigid kehtestaksid uue õiguskaitsevahendi seoses riiklikule reguleerivale asutusele esitatavate uurimistaotluste läbivaatamise haldusmenetlusega?

48. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte liidu õiguse üldpõhimõte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, mida on tunnustatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13 ning mida nüüd on kinnitatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 ja ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus, mille kohaselt liikmesriigid peavad tagama üksikisikutele liidu õigusest tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse.²⁹ Sellest tuleneb, et isegi kui üldjuhul peab isiku õigus olla menetlusosaline ning tema põhjendatud huvi kohtusse pöörduda olema määratletud riigisiseses õiguses, nõuab liidu õigus siiski lisaks samaväärsuse ja tõhususe põhimõttest kinnipidamisele seda, et liikmesriigi õigusaktid ei kahjustaks õigust tõhusale kohtulikule kaitsele.³⁰ Oluline on siinjuures see, et Euroopa Kohus on alates kohtuotsusest Unibet³¹ seisukohal, et liikmesriigid on kohustatud kehtestama isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitsmiseks riigisiseses õiguses muid õiguskaitsevahendeid vaid siis, kui ühtegi sellist õiguskaitsevahendit ei ole ette nähtud.

49. Käesolevas asjas on eelotsusetaotlusest ilmne (vt käesoleva ettepaneku punkt 19), et Soome õiguses on sätestatud õiguskaitsevahendid, mis võimaldavad tarbijast kliendil esitada individuaalse kaebuse elektrivõrguettevõtja vastu, et määrata kindlaks selle ettevõtja kohustused vastavalt direktiivile 2009/72. Nende õiguskaitsevahendite hulka kuulub tarbija võimalus esitada kaebus tarbijavaidluste komisjonile ja tarbijaombudsmanile ning samuti õigus esitada hagi üldkohtusse.

50. Sellega seoses tuleb rõhutada, et ükski käesolevas asjas oma seisukoha esitanud menetlusosalistest ei vaielnud vastu Soome valitsuse kohtuistungil esitatud väitele, et tarbijast klient võib esitada hagi üldkohtusse, et tuvastataks, kas võrguettevõtja tegevus on kooskõlas direktiiviga 2009/72, millega on tagatud tarbijast kliendile liidu õigusest tulenevate õiguste tõhus kaitse, ning et riikliku reguleeriva asutuse otsustel ei ole siduvat jõudu üldkohtute ega tarbijavaidluste komisjoni suhtes. Lisaks ei tõenda

29 Vt 13. märtsi 2007. aasta kohtuotsus Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, punktid 37 ja 38 ning seal viidatud kohtupraktika) ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punktid 48 ja 49 ning seal viidatud kohtupraktika).

30 Vt 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Mono Car Styling (C-12/08, EU:C:2009:466, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus E.ON Földgáz Trade (C-510/13, EU:C:2015:189, punkt 50).

31 13. märtsi 2007. aasta kohtuotsus Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, eelkõige punktid 40 ja 41). Vt ka nt 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punktid 103 ja 104) ning 24. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus XC jt (C-234/17, EU:C:2018:853, punkt 51).

A argumendid tarbijavaidluste komisjonile ja üldkohtule kaebuse esitamise võimalike negatiivsete külgede kohta (vt käesoleva ettepaneku punkt 23), et tarbijast kliendil ei oleks võimalik neid õiguskaitsevahendeid kasutada või et tarbijast kliendi õigus tõhusale kohtulikule kaitsele oleks muul moel välistatud.

51. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes olen seisukohal, et tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte liidu õiguses ei nõua põhimõtteliselt, et liikmesriigi riiklik reguleeriv asutus kehtestaks uue õiguskaitsevahendi uurimistaotluse läbivaatamise menetluse jaoks, kui eksisteerivad muud tõhusad õiguskaitsevahendid, mis võimaldavad tarbijast kliendil kindlaks teha, kas võrguettevõtja täidab oma direktiivist 2009/72 tulenevaid kohustusi, mille peab tuvastama eelotsusetaotluse esitanud kohus.

52. Seetõttu järeldan, et arvestades A käsutuses olevaid Soome õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendeid ning lähtudes käesolevas ettepanekus analüüsitud direktiivi 2009/72 sätetest, ei saa A-d pidada „reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osaliseks“ direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 tähenduses, ehkki Euroopa Kohus on õiguskaitsevahendeid ette nägevaid sätteid, nagu direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 17, tavaliselt tõlgendanud laialt.³² Selle sätte tõlgendamine ei saa kõigutada tarbijakaebuste käsitlemiseks ette nähtud õigusraamistikku, mis on sätestatud direktiivis 2009/72 ja mida on käesolevas ettepanekus eespool täpsemalt kirjeldatud, isegi kui riiklik reguleeriv asutus otsustab menetleda kaebust, millega seoses võib olla vaja nimetatud direktiivi rakendada. Kui need õiguskaitsevahendid on piisavad, et tagada tarbija õiguste tõhus kohtulik kaitse – mille peab kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus –, siis ei anna ei direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 sõnastus ega ka selle kontekst või eesmärk põhjust tõlgendada seda sätet viisil, mida pooldavad A, Madalmaade valitsus ja komisjon.

53. Olen teadlik asjaolust, et artikli 37 lõiked 16 ja 17 lisati direktiivi 2009/72 koos uute reeglitega, mis laiendasid riiklike reguleerivate asutuste sõltumatust ning nende eesmärke, ülesandeid ja volitusi.³³ Nagu nähtub komisjoni tõlgendavast märkusest riiklike reguleerivate asutuste kohta,³⁴ on artikli 37 lõiked 16 ja 17 seotud riiklike reguleerivate asutuste õigusliku vastutusega (mis on seotud riikliku reguleeriva asutuse sõltumatuse ja kohustustega), nimelt, et peab olema võimalik vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse otsus kohtus³⁵. Selles märkuses juhitakse samuti tähelepanu võimalusele, et riigi valitsus võib vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse otsuse.³⁶ Ehkki sellest võib jääda mulje, et direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 mõiste „mõjutatud osaline“ võib põhimõtteliselt olla mis tahes isik, keda riikliku reguleeriva asutuse otsus mõjutab, ei võeta seejuures arvesse ebatavalist olukorda, milles riiklikul reguleerival asutusel palutakse teha otsus, mis ei ole kooskõlas direktiivis 2009/72 ja liikmesriigi õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendite süsteemiga.

32 Seda illustreerivad Euroopa Kohtu otsused, mida on käsitletud käesoleva ettepaneku A osas. Vt ka nt 13. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Polkomtel (C-231/15, EU:C:2016:769, punktid 20 ja 21).

33 Vt direktiiv 2009/72, eelkõige põhjendus 33. Selle direktiivi artikli 37 lõikes 16 on sätestatud: „Reguleerivate asutuste otsused peavad olema täielikult põhjendatud ja õigustatud, mis võimaldab rakendada kohtulikku läbivaatamist. Otsused on avalikkusele kättesaadavad, kuid samal ajal tagama tundliku äriinformatsiooni konfidentsiaalsuse.“

34 Vt komisjoni 22. jaanuari 2010. aasta tõlgendav märkus reguleerivate asutuste kohta seoses direktiiviga 2009/72 ja direktiiviga 2009/73, avaldatud <https://ec.europa.eu/energy/> (edaspidi „komisjoni tõlgendav märkus riiklike reguleerivate asutuste kohta“), punkt 5.

35 Vt sellega seoses kohtujurist Geelhoedi ettepanek kohtuasjas Connect Austria (C-462/99, EU:C:2001:683, punktid 43–49). Täpsema arutelu kohta vt nt De Somer, S., „The powers of national regulatory authorities as agents of EU law“, *ERA Forum*, Vol 18, 2018, lk 581–595, eelkõige lk 589–593.

36 Vt komisjoni tõlgendav märkus reguleerivate asutuste kohta (vt eespool joonealune märkus 34), lk 20.

VI. Ettepanek

54. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) küsimustele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ, artikli 37 lõiget 17 tuleb tõlgendada nii, et selle kohaselt ei saa elektrivõrguettevõtja tarbijast klienti põhikohtuasja asjaoludel pidada nimetatud sätte tähenduses „reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osaliseks“.